

Forslag

til

Lov om »Ungdommens uddannelsesfond«s forvaltning og virksomhed.

(Ændring af lov nr. 217 af 7. juni 1952).

Fremsat den 3. november 1954 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

Af „Ungdommens uddannelsesfond“ ydes til ubemidlede, dygtige og evnerige unge, der søger uddannelse ved offentlig anerkendte læreanstalter og fagskoler, derunder også i gymnasieskolernes gymnasieklasser og på seminarierne og forberedelseskurser til disse, i henhold til nærværende lov legater eller studielån i et sådant omfang, at der tilvejebringes sikkerhed for, at ingen egnet og interesseret ung hindres af økonomiske grunde i at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse.

§ 2.

Som indtægt overføres til fonden det i henhold til § 2 i lov nr. 230 af 27. maj 1950 om ændring af lov om tipning, jfr. lov nr. 216 af 7. juni 1952, til inddragelse i en studiefond bestemte restbeløb af tipstjenestens årlige overskud. Endvidere indgår i fondens indtægter det i medfør af nævnte lov af 7. juni 1952 til „Ungdommens uddannelsesfond“ tidligere overførte, men ved nærværende lovs ikrafttræden endnu ikke forbrugte beløb.

§ 3.

Stk. 1. Til at forestå fondens virksomhed nedsætter undervisningsministeren en bestyrelse bestående af 4 repræsentanter for centraladministrationen (1 for undervisningsministeriet, 1 for handelsministeriet, 1 for landbrugsministeriet og 1 for finansministeriet), 3 repræsentanter for den uddannelsessøgende ungdom, 3 repræsentanter

for de af loven omfattede uddannelsesanstalter samt 3 andre af ministeren udpegede medlemmer. Et af medlemmerne beskikkes af ministeren til bestyrelsens formand.

Bestyrelsen er fondens øverste myndighed. Den uddeler efter indstilling af de i stk. 2, jfr. stk. 3, omhandlede nævn de årlige legat- og lånemidler i hovedsummer til de enkelte uddannelsesområder, ligesom den efter tilsvarende indstilling træffer bestemmelse om, i hvilket forhold de enkelte hovedsummer kan anvendes til legater eller studielån.

Stk. 2. Til bistand for bestyrelsen nedsættes ved hver af de skoler og læreanstalter, hvis elever under de i § 1 angivne betingelser er berettigede til støtte af fonden, et stipendienævn, bestående af vedkommende institutions leder samt mindst 2 andre medlemmer, fortrinsvis valgt blandt institutionens lærere. Hvor et tilsvarende nævn allerede forefindes, kan dette med vedkommende ministeriums godkendelse træde i stedet for det heromhandlede nævn.

Stipendienævnene træffer efter derom af undervisningsministeriet givne nærmere direktiver foreløbig afgørelse med hensyn til spørgsmålet om, hvilke ansøgere fra den pågældende institutions elevkreds der opfylder de studiemæssige og økonomiske betingelser for støtte af fondens midler. Nævnenes indstillinger tilstilles fondens bestyrelse, eventuelt gennem det i stk. 3 omhandlede centralnævn.

Stk. 3. For større uddannelsesområder kan der efter indstilling af fondens besty-

relse af undervisningsministeren nedsættes centralnævn til koordinering af indstillingerne fra stipendienævnene for det pågældende område.

Stk. 4. Undervisningsministeren nedsætter endvidere et rådgivende repræsentantskab, hvori såvel lærer- som elevrepræsentanter for de i betragtning kommende hovedområder har sæde. Repræsentantskabet skal indkaldes til møde mindst een gang årligt.

§ 4.

Fondens budget optages på de årlige bevillingslove og dens regnskab på statsregnskabet. En årlig beretning om fondens

virksomhed forelægges folketinget og finansministeriet.

§ 5.

Undervisningsministeren bemyndiges til at træffe de iøvrigt nødvendige bestemmelser og foranstaltninger til denne lovs gennemførelse. Disse bestemmelser skal indeholde nærmere retningslinier til sikring af en ensartet administration af fondens midler, herunder en skala for størrelsen af årsstipendier og studielån.

§ 6.

Denne lov forelægges folketinget til revision senest i folketingssamlingen 1960—61.

Bemærkninger til lovforslaget.

I lov nr. 217 af 7. juni 1952 om den ved lov nr. 230 af 27. maj 1950 om ændring i lov om tipning af 9. juni 1948 oprettede studiefonds forvaltning og virksomhed (loven om „Ungdommens uddannelsesfond“) § 6 er det bestemt, at loven vil være at optage til revision i folketingssamlingen 1954—55.

Gennemførelsen af loven om Ungdommens uddannelsesfond betød et skridt i retning af den lige adgang til den højere uddannelse, idet fonden principielt yder støtte til alle uddannelsesområder, herunder også den faglige uddannelse.

Da der imidlertid efter loven alene uddeles 1,5 mill. kr. årlig, har fonden været nødt til at foretage visse begrænsninger, idet der ellers praktisk talt intet ville blive til rådighed for den enkelte.

Fonden har således udelukket 1) aftenundervisning, 2) dagundervisning under ½ år, 3) uddannelsesområder, hvor støtten i forvejen var lige så god eller bedre — som f. eks. for seminarieelevernes vedkommende — end den ville blive indenfor tilsvarende områder efter fondens oprettelse.

Endvidere er lærlingeuddannelsen holdt udenfor på grund af denne uddannelses særlige karakter; også gymnasieuddannelsen har hidtil været udelukket.

Ved de to første uddelinger af fondens midler, der er foretaget henholdsvis i begyndelsen af 1953 og i begyndelsen af 1954, er hver gang 10 pct. af de 1,5 mill. kr. eller 150 000 kr. overført til Dansk Studiefond for at forøge studiefondens udlånsmuligheder indenfor de af denne støttede områder. De resterende 1 350 000 kr. fordeltes på studieområder, der repræsenterede godt 19 000 elever,

hvorved det til rådighed værende gennemsnitsbeløb pr. elev indenfor de støttede områder øgedes med ca. 70 kr. til ca. 200 kr. pr. elev.

Da de løbende indtægter og renten af den opsparerede kapital, der i øjeblikket andrager ca. 8 mill. kr., langt fra er tilstrækkelig til at sikre et sådant beløb, kan det forudses, at fondens midler vil være opbrugt i løbet af en kortere årrække.

Det er derfor allerede af den grund tvingende nødvendigt at overveje, hvorledes fondens fremtidige virksomhed kan sikres. Men herudover vil det være af største betydning, at en væsentlig forbedring af de eksisterende støttemuligheder samtidig tilvejebringes.

En sådan forbedring må have til formål, at der dels stilles et langt større beløb til rådighed for de allerede understøttede områder, dels inddrages flere områder under fonden. En særlig vægt må lægges på, at gymnasieuddannelsen inddrages under stipendieordningen, idet gymnasieklasserne er det første led i den højere uddannelse og — som forholdene er nu — den første økonomiske hindring for ubemidlede unges adgang til en sådan uddannelse.

Foruden gymnasierne — herunder naturligvis også eleverne på studenterkursus — bør eleverne på en større kreds af de faglige skoler komme i betragtning ved fondens uddelinger. Endvidere bør der til elever på seminarierne, herunder forskoleseminarierne, og til elever på seminarernes forberedelseskursus ydes understøttelse til eventuel supplerende af allerede bevilgede understøttelser.

For uddannelsen ved universiteterne og de

højere læreanstalter er der ganske utilstrækkelige stipendiemidler til rådighed. Imidlertid har den omstændighed, at det frie universitetsstudium giver de studerende mulighed for at klare sig ved hjælp af lønnet arbejde, medført, at de studerende i stigende omfang er blevet tvunget ind i erhvervs-mæssigt arbejde, således at der under efterkrigs-årenes gunstige beskæftigelsesforhold faktisk ikke har været så stort et behov for støtte. En forandring af denne situation vil imidlertid indtræffe, når den store tilvækst af unge når studiealderen (omkring 1960), og da det også bør tilstræbes, at universitets-studierne kan gennemføres af ubemidlede uden for-sinkende ekstraarbejde ikke mindst i den sidste del af studietiden, bør der allerede nu reserveres et større beløb til forbedring af de studerendes stilling.

Et forslag til demokratisering af den videre-gående uddannelse foreligger i de af ungdoms-kommissionen i årene 1949—52 afgivne betæn-ninger. Kommissionens forslag omfatter gym-nasiet, hvortil der tænkes ydet årlig 1,6—2 mill. kr. (1949-priser), den videregående faglige uddannelse, hvortil der tænkes ydet 2,3 mill. kr. i stipendier og 3,6 mill. kr. i lån (1952-priser), samt uddannelsen ved universiteterne og de højere læreanstalter, hvor-til et årligt stipendiebeløb af 8,5 mill. kr. (1952) tænkes ydet. En gennemførelse af kommissionens forslag ville altså allerede efter det ved afgivelsen af de ovennævnte betænkninger gældende pris-niveau og det dagældende elevtal betyde en årlig udgift på godt 12 mill. kr. samt en eengangsudgift til en lånefond. Den samlede udgift til stipendier og lån kan på basis af det nugældende prisniveau og elevtal anslås til ca. 20 mill. kr. årligt.

Imidlertid vil det næppe være nødvendigt i fuldt omfang at gennemføre dette forslag på een gang, bl. a. under hensyn til, at det må paregnes, at en del af de unge, ikke mindst under de herskende gode beskæftigelsesforhold, antagelig fortsat vil søge deres indtægter suppleret ved lønnet arbejde. Et betydningsfuldt skridt henimod en realisation af kommissionens forslag mener man at kunne gennemføre indenfor en udgift, der i de første år kan anslås til ca. $2\frac{3}{4}$ mill. kr. til gymnasieuddannelsen, ca. $4\frac{1}{2}$ mill. kr. til uddannelsen ved universiteter og højere læreanstalter, ca. $\frac{1}{2}$ mill. kr. til uddan-nelsen ved seminarier m. v. og ca. $2\frac{1}{2}$ mill. kr. til den faglige uddannelse eller ialt ca. 10 mill. kr. årligt.

Til § 1.

Ved den i denne paragraf foreslåede udvidelse af uddannelsesfondens virksomhed er det hensigten at tilvejebringe sikkerhed for, at evnerige og øko-nomisk trængende unge skal kunne påtage sig

en videregående uddannelse uden hindringer af økonomisk art. Til opfyldelse af dette mål vil det være nødvendigt, at understøttelse eller studielån ydes på et tidligt tidspunkt — ofte alle-rede fra uddannelsens påbegyndelse — og fortsat ydes, indtil den pågældende uddannelse uden unød-ig forsinkelse er tilendebragt. En særlig effektiv støtte vil ofte være fornøden i uddannelsens slutfase.

Vedrørende de enkelte uddannelsesområder be-mærkes følgende:

I. Gymnasieuddannelsen.

Med almenskoleloven af 24. april 1903 fjernedes den vigtigste organisatoriske hindring for lige ad-gang til studentereksamen og dermed til den højere uddannelse.

Før den tid havde kun børn, der meget tidligt var sat i latinskole mulighed for at blive student. Nu sker optagelse i mellemskolen — som forbereder til gymnasiet — på grundlag af undervisningen i folkeskolens grundskole, og forsåvidt kan ethvert barn med lyst og evner føres frem til studentereksamen, uanset hvilken skole det er begyndt i.

I bemærkningerne til forslaget til almenskoleloven fremhæves det som et af formålene med den nye skoleordning, at forældrenes stand og formuevilkår bør have så lidt som muligt at sige for afgørelsen af spørgsmålet om, hvilken uddannelse deres børn skal have, og til hvilket mål de skal føres frem.

Selvom der ikke er tvivl om, at almenskolelovens skoleordning har tilført gymnasiet elever fra sam-fundsgrupper, som ellers ville være holdt udenfor i større eller mindre grad, er der dog stadig en række økonomiske, geografiske og tildels pladsmæssige faktorer af stor betydning, som regulerer eller virker begrænsende på tilgangen til gymnasierne, og som alle medfører en betydelig ulighed i adgangen til studentereksamen. I ungdomskommissionens be-tænkning: Ungdommens adgang til den højere uddannelse. I. Gymnasiet (1949) er der foretaget en undersøgelse af gymnasieelevernes fordeling på socialgrupper, som viser, at størstedelen af gymna-sieeleverne kommer fra de bedre og bedst stillede dele af befolkningen. Ved en tilnærmet beregning af de forskellige befolkningsgruppers kontingent af gymnasieelever og de samme befolkningsgruppers andel i forsørgere med børn i gymnasiealderen er kommissionen nået til, at unge, hvis forsørgere har akademisk uddannelse, anden højere uddannelse eller er større næringsdrivende (betegnede som social-gruppe A), har en seks gange så stor sandsynlighed for at komme i gymnasiet som unge i almindelighed, medens de unge, hvis forsørgere er husmænd eller fiskere, faglærte eller ufaglærte arbejdere (social-

gruppe C) har knapt en fjerdedel af en normal mulighed.

Nu er denne fordeling, som også påpeget af ungdomskommissionen, ikke alene resultatet af ulige økonomiske muligheder, allerede fordi en akademisk uddannelse i vore dage ingenlunde er ensbetydende med særlig gode økonomiske muligheder for at lade børnene få en højere uddannelse. Også tradition og milieu og en vis omvurdering af den akademiske uddannelses anseelse og betydning for social og navnlig økonomisk opstigning er betydende årsager til uligheden mellem de forskellige befolkningsgruppers andel i tilgangen til gymnasiet.

Imidlertid må forsørgernes uens økonomiske forhold stadig antages at være den vigtigste årsag til den ulige fordeling af gymnasieeleverne og samtidig den af de regulerende faktorer, som det kan være naturligt og rimeligt for det offentlige at søge at afbøde virkningerne af.

Ministeriet har kunnet tiltræde ungdomskommissionens forslag om, at dette mål søges nået ad 3 forskellige veje:

- Stipendier til mindrebemidlede elever.
- Gratis eller billige skolebøger.
- Bortfald af skolepenge.

Medens de to sidste foranstaltninger — som bør komme alle tilgode — er gennemført ved lov nr. 194 af 11. juni 1954, tager nærværende forslag sigte på gennemførelse af en stipendieordning væsentlig efter de af ungdomskommissionen foreslåede retningslinier, men således at ordningen henlægges under Ungdommens uddannelsesfond.

En stipendieordning må tage sit udgangspunkt i de forhold, der i særlig grad bevirker ulighed i forsørgernes muligheder for at lade børnene gennemgå en gymnasieuddannelse: Lang afstand til nærmeste gymnasium og forsørgernes svigtende økonomiske evne.

Retningslinien må herefter være, at det tilstræbes, at de unge, som bor langt fra en gymnasieskole, økonomisk stilles, som om de boede nær skolen, og at de, hvis forsørgere ikke har økonomisk evne til fuldtud at bære udgifterne ved fortsat skolegang, stilles, som om dette var tilfældet. Overensstemmende hermed (og med den svenske stipendieordning) bør stipendierne kunne ydes, dels som hjælp til befodringsudgifter og opholdsudgifter på fremmed sted (svensk grundstipendium) i mindre grad afhængigt af forsørgernes økonomiske forhold, dels som en understøttelse til gennemførelse af en gymnasieuddannelse, betinget af forsørgernes manglende økonomiske evne (svensk behovsstipendium).

Udformningen af de nærmere regler herfor foreslås overladt til undervisningsministeriet.

Fælles for alle arter af stipendier bør være, at eleverne skal egne sig for en gymnasieuddannelse og give grundet håb om heldigt at kunne gennemføre den.

Udgifterne ved den foreslåede stipendieordning kan kun beregnes med nogen usikkerhed. Hvis man med ungdomskommissionen antager, at ca. halvdel af gymnasiets elever opfylder de økonomiske betingelser for stipendium, og at de to trediedele heraf kan betegnes som studieegnede, vil der hvert år være omkring 3000 gymnasie- og kursus elever, som vil kunne komme i betragtning. Regnes der som af ungdomskommissionen med et gennemsnitsstipendium på 700 kr., bliver udgiften til *trangsstipendier* 2,1 mill. kr. årlig, hvilket beløb på grund af prisudviklingen antagelig nu må forhøjes til ca. 2,5 mill. kr. Endvidere må man holde sig for øje, at beløbet efter hele forslaget formål vil stige med tiden.

De årlige udgifter til *befodringshjælp* er af ungdomskommissionen anslået til 240 000 kr.

Udgifterne til opholdshjælp lader sig ikke beregne på grundlag af forhåndenværende materiale.

De samlede udgifter ved forslaget kan herefter skønmæssigt opgøres således:

Egentlige stipendier	2 500 000 kr.
Befodringshjælp	250 000
	<hr/>
	2 750 000 kr.

hvortil kommer udgifterne til opholdshjælp.

Ved ordningens gennemførelse kan den på finansloven nu opførte bevilling til stipendier (ca. 38 000 kr.) inddrages, ligesom med rimelighed udbyttet af stipendiefondene og stipendieoverskudsfondene ved de gamle statsskoler, der efter de af ungdomskommissionen tilvejebragte oplysninger udgør ialt ca. 64 000 kr., må tages i betragtning ved opgørelsen af de midler, der er til rådighed til dækning af behovet.

II. Uddannelsen ved universiteterne og de andre højere læreanstalter.

Som anført i de indledende bemærkninger til dette lovforslag er den støtte, der hidtil gennem Ungdommens uddannelsesfond og andre offentlige midler har kunnet ydes de studerende ved de højere læreanstalter, ganske utilstrækkelig.

En væsentlig forhøjelse af de ydede stipendier er således en nødvendighed, hvis lige adgang til den højere uddannelse uanset de økonomiske vilkår skal kunne opnås.

I den af ungdomskommissionen afgivne betænkning om „Ungdommens adgang til den højere uddannelse II. Studierne ved universiteterne og de højere læreanstalter“, er man nået frem til et gennemsnitligt stipendiebeløb på 1 534 kr. årligt + et pristalsreguleret tillæg, der fra 1. april 1955 vil udgøre 90 pct., eller ialt ca. 2 900 kr. årligt pr. studieegnet, trængende student.

Ved universiteterne og de højere læreanstalter findes ialt ca. 12 000 studerende.

Ved anvendelsen af de af ungdomskommissionen i nævnte betænkning anførte retningslinier for at finde frem til det antal studerende, der skønnes at kunne komme i betragtning ved fordelingen af fondens stipendier, jfr. herom ovenfor under I, mener man at kunne nedsætte antallet af studieegnede, trængende studenter til ca. 4 000, idet man herved har foretaget reduktioner i elevtallet på grund af frafald blandt de studerende, disses økonomiske forhold samt manglende studieegnhed.

Skulle man straks yde alle disse 4 000 studerende en gennemsnitlig årlig understøttelse på ca. 2 900 kr. som foreslået af ungdomskommissionen, ville der hertil udkræves et samlet stipendiebeløb på ca. 10 mill. kr. årlig (nemlig ca. 11 mill. kr. med fradrag af allerede eksisterende legat- og stipendiemidler, ca. 1 mill. kr., jfr. herom nærmere ungdomskommissionens nævnte 2. betænkning side 73).

Som foran anført anser man det dog ikke for påkrævet at gennemføre ungdomskommissionens forslag fuldtud allerede nu, og der vil — også under hensyn til de øjeblikkelige muligheder for at opnå nogen indtægtsgivende bibeskæftigelse — heller ingen betænkelighed være ved en successiv gennemførelse af forslaget.

Man anslår herefter behovet i de første år til $4\frac{1}{2}$ a 5 mill. kr. årligt til de studerende ved universiteterne og de andre højere læreanstalter. Gennemsnitsunderstøttelsen pr. studerende vil herefter udgøre ca. 1 450 kr. årlig.

Denne gennemsnitlige støtte vil muligt kunne forøges under hensyn til, at en del af studiehjælpen efter fondsbestyrelsens nærmere bestemmelse vil blive ydet i form af rentefrie lån, der senere tilbagebetales, men det må herved erindres, at den kreds af studerende, der ifølge ungdomskommissionens ovennævnte betænkning (side 73) vil være berettiget til at komme i betragtning ved ydelsen af studielån, er noget videre end kredsen af stipendieberettigede, idet spørgsmålet om studieegnhed ikke kræves klarlagt som betingelse for opnåelse af lån på samme måde som for ydelse af stipendium. Man står i øjeblikket uden erfaring med hensyn til, hvor-

ledes disse faktorer vil påvirke størrelsen og antallet af ydede stipendier.

Med hensyn til spørgsmålet om under hvilke nærmere betingelser, de studerende efter ungdomskommissionens formening bør være berettigede til henholdsvis stipendium og lån, henvises i det hele til kommissionens nævnte betænkning, se navnlig dennes side 58—59.

Det foreslås overladt de legatuddelende myndigheder (f. eks. stipendieudvalgene) ved universiteterne og de højere læreanstalter på grundlag af retningslinier, givet af undervisningsministeriet, at fremkomme med indstilling til fondens bestyrelse om, i hvilket omfang ungdomskommissionens herhenhørende synspunkter bør lægges til grund ved midlernes fordeling.

III. Uddannelsen på seminarier m. v.

Til rådighed til understøttelse af seminarieelever er der på de årlige finanslove bevilget et anslået beløb af 1 600 000 kr. beregnet således, at der gennemsnitlig pr. seminarieelev ydes 350 kr. årlig samt herudover til elever på privatseminarierne et beløb af 130 kr. årlig til nedsættelse af skolepengeudgiften (dog at de 350 kr. fra finansåret 1951—52 at regne er midlertidigt nedsat med 10 pct.).

Da elevtallet på seminarierne i 1954 anslås til ialt ca. 4 300, heraf 2 800 på privatseminarierne, må den samlede finanslovbevilling for finansåret 1954—55 påregnes at ville beløbe sig til $4\,300 \times 350 = 1\,505\,000$ kr., reduceret med 10 pct. eller 150 500 kr. til 1 354 500 kr. + $2\,800 \times 130 = 364\,000$ kr. eller ialt 1 718 500 kr.

Til understøttelse af trængende elever på forskoleseminarierne er der på de årlige finanslove optaget en anslået bevilling på 40 700 kr., beregnet efter tilsvarende principper som for seminarieelever.

Det må bero på et skøn, om man vil foretrække at overføre disse finanslovbevillinger til Ungdommens uddannelsesfond, eller om man gennem uddannelsesfondens årlige uddelinger vil supplere de eksisterende bevillinger til disse formål, således som det er forudsat under omtalen af uddannelsen ved universiteterne og de andre højere læreanstalter.

Da det synes mindre heldigt indenfor uddannelsesfondens virkeområde at etablere en særordning for seminarieelever og elever på forskoleseminarier ved på forhånd for disse at reservere et beløb, der i hvert fald ikke kan være lavere end de eksisterende finanslovbevillinger til støtte af sådanne elever, forekommer det mere hensigtsmæssigt at bevare de nuværende finanslovbevillinger og supplere disse med bevillinger fra uddannelsesfondens i det omfang, hvori finanslovbevillingerne er utilstrækkelige efter

de for de øvrige studieområder anvendte understøttelsesprincipper. Hertil kommer, at en overførelse af disse finanslovbevillinger til uddannelsesfonden af hensyn til tilvejebringelse af fornøden konsekvens i administrationen efter ministeriets skøn måtte have til følge, at også andre eksisterende finanslovbevillinger til støtte af studerende, elever ved fagskoler m. v. overførtes til fonden, hvad der vel er muligt, men forbundet med en række praktiske vanskeligheder, bl. a. hidrørende fra, at visse bevillinger ydes til bestemte formål, som f. eks. tilskuddet til studenternes middagsbespisning.

Går man herefter ud fra, at de eksisterende bevillinger til støtte af elever på seminarier og forskoleseminarier opretholdes uændret, vil det være nødvendigt at afsætte et supplerende beløb under uddannelsesfondens budget for at bringe de heromhandlede understøttelsesbeløb op på samme højde, som man regner med for de øvrige studieområder.

Under forudsætning af, at de i ungdomskommissionens betænkning angivne retningslinier også på dette område bør lægges til grund, vil ca. $\frac{1}{3}$ af de heromhandlede elever eller ialt ca. 1 480 være økonomisk trængende og studieegnede. Ved anvendelse af den af ungdomskommissionen foreslåede gennemsnitssats af 2 900 kr. årligt, ville den samlede årlige udgift andrage 4 292 000 kr., hvoraf 1 759 000 kr. dækkes gennem de allerede eksisterende bevillinger. Merudgiften ville altså blive 2 533 000 kr.

Som ovenfor under II anført har man ikke ment at burde søge ungdomskommissionens forslag gennemført fuldt ud med det samme. Selv om vilkårene for de studerende ved de højere læreanstalter og seminarierne — bortset fra aftenseminarierne — er noget forskellige, må principiel ensartethed med hensyn til størrelsen af de til denne uddannelse og til universitetsuddannelsen ydede stipendier anses for ønskelig. Reduceres derfor gennemsnitssatsen som ovenfor under II anført, vil merudgiften kunne anslås til 2 146 000 kr. ÷ 1 759 000 kr. eller afrundet ca. 380 000 kr. årlig.

Til eleverne på seminariernes forberedelseskursus (præparandklasserne) er på de årlige finanslove bevilget et beløb af 165 000 kr. Da elevtallet udgør ca. 820, er der gennemsnitlig ca. 200 kr. til rådighed pr. elev.

Efter de ovennævnte principper vil ca. en $\frac{1}{3}$ af det angivne elevtal kunne betragtes som understøttelsesberettiget. Under forudsætning af, at der til hver støtteberettiget elev gennemsnitlig ydes halvdelen af den af ungdomskommissionen foreslåede gennemsnitsunderstøttelse på 2 900 kr. årlig, vil den samlede understøttelsesbevilling andrage $1\,450 \times 270 =$ ca. 390 000 kr. Af dette beløb dæk-

ker den eksisterende finanslovbevilling 165 000 kr., hvorefter uddannelsesfonden må påregnes at skulle udrede ca. 225 000 kr. til dette formål.

Ved den nærmere fordeling af bevillingen bør der i særlig grad tages hensyn til, at der ydes en virkelig effektiv støtte af de elever på seminariernes forberedelseskursus, der — ofte i en noget senere alder — påbegynder læreruddannelsen uden baggrund af nogen forudgående skoleeksamen.

Efter dette forslag må der til supplerende støtte af elever på seminarier og forskoleseminarier påregnes at medgå et beløb af ca. 380 000 kr. årlig og til supplerende støtte af elever på seminariernes forberedelseskursus ca. 225 000 kr. eller ialt 605 000 kr.

Ialt må der således til de under afsnit III omhandlede formål påregnes at ville medgå godt $\frac{1}{2}$ mill. kr. årlig.

IV. Uddannelsen på de faglige skoler.

Elever, der modtager videreuddannelse på offentligt anerkendte fagskoler (handelsskoler, tekniske skoler, den sociale skole, børnehave- og fritidshjemseminarierne og andre lignende undervisningsanstalter for børneforsorgens medarbejdere m. v.), får som ovenfor nævnt ligesom de studerende ved universiteterne og de højere læreanstalter andel i de af den nuværende uddannelsesfond uddelte stipendiebeløb, men ligeledes i utilstrækkeligt omfang, dels fordi man ikke har medtaget uddannelser, der ikke strækker sig over mindst $\frac{1}{2}$ års dagundervisning, eller som i forvejen har understøttelsesbeløb til rådighed på mere end 200 kr. årlig i gennemsnit pr. elev, dels fordi der til de uddannelser, der er medtaget, bliver et for lille understøttelsesbeløb til rådighed.

I den af ungdomskommissionen afgivne betænkning om „Ungdommens adgang til uddannelserne ved de videregående faglige skoler m. v.“ foreslås det, at der ikke ydes støtte til uddannelser, der varer 6 måneder eller derunder, at uddannelser, der er længere end 6 måneder, men højst varer 2 år, som hovedregel, støttes ved lån, samt at uddannelser, der er længere end 2 år som hovedregel støttes gennem stipendier.

Man mener at kunne lægge den af ungdomskommissionen opstillede fordeling mellem adgang til lån og stipendier til grund, idet det dog principielt anses for hensigtsmæssigt og økonomisk ubetænkeligt også at give elever, der søger en uddannelse af mindre end 6 måneders varighed en vis adgang til opnåelse af studielån.

Hvis man herefter regner med som hovedregel at give stipendier til elever, hvis uddannelse strækker sig over mere end 2 år, og lån til de øvrige elever, som

kan komme i betragtning, kan det elevtal, blandt hvilket stipendieansøgerne vil findes, ifølge ungdomskommissionens ovennævnte betænkning (side 39) anslås til ca. 1 700, medens det elevtal, blandt hvilke lånsøgerne findes, kan anslås til ca. 2 700. Dette sidstnævnte tal må dog skønmæssigt forhøjes med ca. 300 bl. a. under hensyn til, at også uddannelser, der varer 6 måneder eller derunder, kan inddrages under studielånsordningen.

I den nævnte betænkning (side 39) anslår ungdomskommissionen, at ca. halvdelen af hver af disse elevgrupper henholdsvis ca. 850 og 1 500 er økonomisk trængende og egnede for den valgte faglige uddannelse.

Beregnet efter et årligt støttebeløb på 2 900 kr. pr. studieegnet, trængende elev, ville den samlede årlige udgift til stipendier og lån andrage ca. 6 815 000 kr. Foretages en reduktion som angivet under afsnit II og III, kan udgiften anslås til ca. 3 400 000 kr. Da imidlertid en væsentlig del af det årligt uddelte beløb ydes i form af lån og således senere tilbagebetales, vil den reelle årlige udgift næppe overstige ca. 2½ mill. kr.

Til § 2.

Medens den nugældende lov om Ungdommens uddannelsesfond tilstræber oprettelse af en fond, hvis renter skal anvendes til legater og studielån, er det efter nærværende lovforslag hensigten, at midlerne tilvejebringes alene som løbende indtægter.

I disse indtægter indgår det restbeløb af tips-tjenestens årlige overskud, som efter den gældende lovgivning tilfalder uddannelsesfonden, ligesom det i medfør heraf i de forløbne år fra tips-tjenestens overskud indvundne og i fonden opsparede beløb af ca. 8 mill. kroner foreslås inddraget i fondens indtægter.

Til § 3.

Reglerne om bestyrelsens sammensætning og funktioner foreslås ændret noget i forhold til den gældende ordning. Man finder det hensigtsmæssigt i loven at fastsætte, at repræsentanter såvel for de studerende som for de af loven omfattede uddannelsesanstalter skal have sæde i bestyrelsen sammen med 4 repræsentanter for administrationen, ligesom det skønnes ønskeligt, at bestyrelsen udvides med endnu 3 af ministeren valgte medlemmer til ialt 13, for derved at sikre den størst mulige alsidighed i bestyrelsens sammensætning.

Da det vil være ugerligt for bestyrelsen at tage stilling til de enkelte ansøgers studiemæssige og økonomiske kvalifikationer, vil det være påkrævet, at der ved de enkelte skoler og læreanstalter oprettes

stipendienævn med det formål at gennemgå de indkomne ansøgninger og foretage indstilling om tildeling af støtte i overensstemmelse med de af undervisningsministeriet fastsatte retningslinier.

Nævnene foreslås sammensat af institutionens leder og mindst 2 andre medlemmer, fortrinsvis valgt blandt institutionens lærere. De nærmere regler for nævnenes nedsættelse, herunder spørgsmålet om eventuel elevrepræsentation i disse, tænkes fastsat af undervisningsministeriet.

Hvor tilsvarende egnede nævn allerede forefindes, f. eks. ved de to universiteter, anser man det for unødvendigt at stille krav om oprettelse af nye nævn.

For større uddannelsesområder, f. eks. for gymnasieskolerne og seminarierne, vil det til sikring af fornøden ensartethed med hensyn til støtteordningens administration være hensigtsmæssigt at oprette centralnævn.

Da det vil være af stor betydning, at der er nøje kontakt mellem fondens bestyrelse og de forskellige uddannelsesområder, ikke mindst da lovforslaget betegner en nyskabelse med hensyn til den danske ungdoms muligheder for videreuddannelse, således at man ikke kan have overblik over, hvorledes det i enkeltheder vil virke i praksis, tænkes der oprettet et *repræsentantskab*, hvor alle de forskellige hovedområder er repræsenteret. Dette repræsentantskab tænkes mindst een gang årligt indkaldt til et møde med fondens bestyrelse. På dette møde aflægger formanden beretning om bestyrelsens dispositioner, og de enkelte repræsentanter skal have lejlighed til at give udtryk for deres specielle ønsker, f. eks. om forholdet mellem lån og stipendier. Repræsentantskabet skal dog kunne indkaldes mere end een gang årlig, såfremt bestyrelsen, undervisningsministeriet eller en nærmere bestemt majoritet af repræsentantskabet anser det for påkrævet.

Til § 4.

Såfremt de i § 2 omhandlede indtægter og sådanne andre indtægter, som iøvrigt måtte blive tillagt fonden, i et enkelt år ikke er tilstrækkelige til at imødekomme behovet, skal fondens bestyrelse være bemyndiget til at supplere indtægterne ved træk på fondens mellemregningskonto med undervisningsministeriet. Beløb, der på denne måde forbruges i mellemregning, skal i videst muligt omfang tilbageføres af senere års indtægter.

Til § 5.

Undervisningsministeren foreslås bemyndiget til at træffe de nærmere bestemmelser angående denne lovs gennemførelse. Disse bestemmelser må omfatte nærmere retningslinier for fondens bestyrelse

og de enkelte stipendienavn m. v. med henblik på opnåelse af ensartethed ved administrationen af de af fonden uddelte stipendier og studielån og fastsætte en skala for stipendier og lån, der gør det muligt for de unge at skønne over omfanget af den hjælp, de vil kunne påregne til deres uddannelse.

Til § 6.

Det må påregnes, at der i løbet af en kortere årrække i forbindelse med lovens administration, vil være samlet et sådant erfaringsmateriale, at en revision af loven vil være ønskelig.